

IV

(Akty přijaté před 1. prosincem 2009 podle Smlouvy o ES, Smlouvy o EU a Smlouvy o Euratomu)

ROZHODNUTÍ KONTROLNÍHO ÚŘADU ESVO

č. 329/09/KOL

ze dne 15. července 2009

o norském režimu, který podporuje vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů a opatření na úspory energie v domácnostech

(Norsko)

KONTROLNÍ ÚŘAD ESVO ⁽¹⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

S OHLEDEM na Dohodu o Evropském hospodářském prostoru ⁽²⁾, a zejména na články 61 až 63 a protokol 26 této dohody,

S OHLEDEM na Dohodu mezi státy ESVO o zřízení Kontrolního úřadu a Soudního dvora ⁽³⁾, a zejména na článek 24 této dohody,

S OHLEDEM na čl. 1 odst. 2 části I a čl. 4 odst. 4, článek 6 a čl. 7 odst. 3 části II protokolu 3 Dohody o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru ⁽⁴⁾,

S OHLEDEM na pokyny Kontrolního úřadu pro uplatňování a výklad článků 61 a 62 Dohody o EHP ⁽⁵⁾,

S OHLEDEM na rozhodnutí Kontrolního úřadu č. 195/04/KOL ze dne 14. července 2004 o prováděcích ustanoveních uvedených v článku 27 části II protokolu 3 ⁽⁶⁾,

POTÉ, CO VYZVAL zúčastněné strany k podání připomínek v souladu s výše uvedenými ustanoveními ⁽⁷⁾, a s ohledem na tyto připomínky,

⁽¹⁾ Dále jen „Kontrolní úřad“.

⁽²⁾ Dále jen „Dohoda o EHP“.

⁽³⁾ Dále jen „Dohoda o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru“.

⁽⁴⁾ Dále jen „protokol 3“.

⁽⁵⁾ Pokyny pro uplatňování a výklad článků 61 a 62 Dohody o EHP a článku 1 protokolu 3 k Dohodě o Kontrolním úřadu a Soudním dvoru, které byly přijaty a vydány Kontrolním úřadem ESVO dne 19. ledna 1994, zveřejněné v *Úředním věstníku Evropské unie* (dále jen *Úř. věst.*) L 231, 3.9.1994, s. 1, a v dodatku EHP č. 32, 3.9.1994, s. 1. Dále jen „pokyny pro státní podporu“. Aktuální znění pokynů pro státní podporu je zveřejněno na internetových stránkách Kontrolního úřadu na adrese: <http://www.eftasurv.int/fieldsowork/fieldstateaid/guidelines/>.

⁽⁶⁾ Rozhodnutí č. 195/04/KOL ze dne 14. července 2004 zveřejněné v *Úř. věst.* L 139, 25.5.2006, s. 37 a dodatku EHP č. 26, 25.5.2006, s. 1 v platném znění. Konsolidovaná verze rozhodnutí je zveřejněna na internetových stránkách Kontrolního úřadu na adrese: <http://www.eftasurv.int/fieldsowork/fieldstateaid/legaltext/>.

⁽⁷⁾ Zveřejněno v *Úř. věst.* C 96, 17.4.2008, s. 14 a dodatku EHP č. 20, 17.4.2008, s. 58.

I. SKUTEČNOSTI

1 POSTUP

Dopisem ze dne 13. října 2006 (dokument č. 393383) podalo norské sdružení výrobců tepla (*Varmeproducentenes Forening*) ⁽⁸⁾ stížnost, v níž se uvádělo, že v souvislosti s norským režimem, který podporuje vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů a opatření na úspory energie v domácnostech ⁽⁹⁾, byla poskytnuta státní podpora. Stěžovatelem je nezávislá organizace, jejímž cílem je chránit zájmy výrobců kamen na dřevo. Stěžovatel předložil doplňkové informace dopisem ze dne 19. října 2006 (dokument č. 395451).

Dne 19. prosince 2007 se Kontrolní úřad po výměně korespondence ⁽¹⁰⁾ rozhodl zahájit řízení podle čl. 1 odst. 2 části I protokolu 3. Rozhodnutí Kontrolního úřadu č. 716/07/KOL o zahájení řízení bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* a dodatku EHP ⁽¹¹⁾. Kontrolní úřad vyzval zúčastněné strany, aby podaly připomínky k tomuto rozhodnutí.

Dne 4. února 2008 předložily své připomínky norské orgány (dokument č. 463573).

Kontrolní úřad obdržel připomínky rovněž od zúčastněných stran, které byly norským orgánům předány dne 21. května 2008, 26. května 2008 a 14. ledna 2009 (dokumenty č. 477954, 477902 a 503830). Norské orgány předložily poznámky k těmto připomínkám dopisy ze dne 25. června 2008, 4. července 2008 a 6. března 2009 (dokumenty č. 483303, 484722 a 511580).

⁽⁸⁾ Dále jen „stěžovatel“.

⁽⁹⁾ Dále jen „režim pro alternativní zdroje vytápění“.

⁽¹⁰⁾ Pokud jde o podrobnější informace o různé korespondenci mezi Kontrolním úřadem a norskými orgány, odkazuje se na rozhodnutí Kontrolního úřadu o zahájení formálního vyšetřovacího řízení, rozhodnutí č. 716/07/KOL.

⁽¹¹⁾ Zveřejněno v *Úř. věst.* C 96, 17.4.2008, s. 14 a dodatku EHP č. 20, 17.4.2008 s. 58.

Dopisem ze dne 2. dubna 2009 stěžovatel poskytl další informace (dokument č. 514264), které byly norským orgánům předány dne 8. dubna 2009 (dokument č. 514886). Dopisem ze dne 7. května 2009 předložily norské orgány další připomínky (dokument č. 517749).

Dne 21. dubna 2009 se zástupci Kontrolního úřadu sešli se zástupci norského sdružení pro bioenergii ⁽¹⁾, nezávislého sdružení, jehož cílem je podpora racionálního využívání bionergie v Norsku. Sdružení NOBIO předložilo připomínky k rozhodnutí Kontrolního úřadu dne 21. května 2008 (dokument č. 477954).

2 POPIS NAVRHOVANÉHO OPATŘENÍ

2.1 REŽIM PRO ALTERNATIVNÍ ZDROJE VYTÁPĚNÍ

Režim pro alternativní zdroje vytápění byl zaveden v roce 2006 ⁽²⁾. Norské orgány objasnily, že jeho cílem je poskytnout spotřebitelům pobídku, aby investovali do určitých technologií vytápění šetrnějších k životnímu prostředí, jež jsou na norském trhu rozšířeny pouze v omezeném rozsahu a mohou přispět k snížení spotřeby elektrické energie v domácnostech ⁽³⁾. Norské orgány vysvětlily, že do režimu pro alternativní zdroje vytápění jsou zahrnuty pouze technologie, které jsou vhodnými náhradami elektrické energie jako hlavního zdroje vytápění. Režim zahrnuje kamna a kotle na pelety, tepelná čerpadla napojená na systémy teplovodního vytápění a kontrolní systémy ke snížení spotřeby elektrické energie. Od srpna 2008 ⁽⁴⁾ jsou do režimu zahrnuty rovněž investice do kolektorů pro solární vytápění napojených na systémy teplovodního vytápění.

Pro financování jsou způsobilé pouze domácnosti, které investují do příslušných technologií vytápění, a to po předložení žádosti. Dotace jsou vypláceny zpětně poté, co příjemce předloží doklad o koupi. Domácnosti mohou požádat o vrácení nejvýše 20 % doložených a způsobilých nákladů. Dotace jsou u kamen na pelety a elektronických kontrolních systémů omezeny na částku ve výši 4 000 NOK. U tepelných čerpadel, kotlů na pelety a kolektorů pro solární vytápění tato částka činí 10 000 NOK.

Režim podpory spravuje společnost Enova SF, státní společnost („statsforetak“), která je zcela ve vlastnictví ministerstva ropného a energetického průmyslu.

2.2 VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ZÁKLAD PRO OPATŘENÍ PODPORY

Právním základem režimu je státní rozpočet. Režim navrhla norská vláda v návrhu Parlamentu č. 82 (2005–2006) a Parlament jej schválil v září 2006. Rozpočet režimu byl upraven přijetím návrhů obsažených v návrhu Parlamentu č. 22 (2006–2007), návrhu Parlamentu č. 59 (2007–2008) a návrhu Parlamentu č. 1 (2008–2009).

⁽¹⁾ Dále jen „NOBIO“.

⁽²⁾ Další informace o režimu jsou k dispozici na internetových stránkách společnosti Enova SF na adrese: <http://www.minenergi.no> a <http://www.minenergi.no/sitepageview.aspx?sitePageID=1062>.

⁽³⁾ Návrh Parlamentu č. 82 (2005–2006), tisková zpráva ministerstva ropného a energetického průmyslu ze dne 25. srpna 2006 č. 98/06 a ze dne 14. září 2006 č. 107/06.

⁽⁴⁾ Viz návrh Parlamentu č. 1 (2008–2009) s. 56.

2.3 ROZPOČET A DOBA TRVÁNÍ

Režim byl zahájen v roce 2006 návrhem Parlamentu č. 82 (2005–2006). Návrh byl Parlamentem přijat dne 15. září 2006 s rozpočtem ve výši 46 milionů NOK. V souladu s návrhem Parlamentu č. 22 (2006–2007) se rozpočet režimu v poslední revizi státního rozpočtu na rok 2006 posléze zvýšil o 25 milionů NOK na celkovou částku ve výši 71 milionů NOK.

Společnost Enova neobdržela pro režim žádné další finanční prostředky na rok 2007, avšak vzhledem k tomu, že v roce 2006 byla vyplacena částka pouze ve výši 2 milionů NOK, Parlament rozhodl, že zbývající částku ve výši 69 milionů NOK převede do rozpočtu režimu na rok 2007.

V roce 2007 byla vyplacena částka ve výši 40 milionů NOK. Zbývající částka ve výši 29 milionů NOK nevyplacených finančních prostředků z rozpočtu na rok 2007 byla převedena do rozpočtu na rok 2008. Mimoto byla ze státního rozpočtu přidělena částka ve výši 31 milionů NOK ⁽⁵⁾. Celkový rozpočet režimu na rok 2008 tudíž činil 60 milionů NOK.

V roce 2008 byla vyplacena částka ve výši 30 milionů NOK. Zbývající částka ve výši 30 milionů NOK byla převedena do rozpočtu na rok 2009. Spolu s novou rozpočtovou položkou ve výši 40 milionů NOK ⁽⁶⁾ činil celkový rozpočet na rok 2009 70 milionů NOK.

Od zahájení režimu na něj byla ze státního rozpočtu přidělena celková částka ve výši 142 milionů NOK, přičemž do konce roku 2008 byla vyplacena částka ve výši 72 milionů NOK. Doba trvání režimu není stanovena ⁽⁷⁾.

2.4 DŮVODY PRO ZAHÁJENÍ FORMÁLNÍHO VYŠETŘOVACÍHO ŘÍZENÍ

Kontrolní úřad zahájil formální vyšetřovací řízení na základě skutečnosti, že by režim pro alternativní zdroje vytápění mohl zahrnovat státní podporu. Ačkoli přímými příjemci podpory na základě režimu jsou koneční spotřebitelé, cílem režimu je podpora používání zvláštních technologií vytápění. Kontrolní úřad měl proto pochybnosti, zda režim neposkytuje nepřímou státní podporu výrobcům, dovozcům a/nebo prodejcům technologií vytápění, na něž se vztahuje.

Kontrolní úřad měl pochybnosti, zda je možno režim považovat za slučitelný s fungováním Dohody o EHP. Kontrolní úřad měl zejména pochybnosti, zda jsou použitelné pokyny k podpoře na ochranu životního prostředí, jelikož nepřímá podpora nepřispívá ke snížení množství energie spotřebované ve výrobním cyklu výrobců a/nebo dovozců. Kontrolní úřad měl mimoto pochybnosti, zda by bylo možno režim považovat za slučitelný podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP.

⁽⁵⁾ Viz návrh Parlamentu č. 59 (2007–2008) s. 123.

⁽⁶⁾ Viz návrh Parlamentu č. 1 (2008–2009) s. 56.

⁽⁷⁾ V návrhu Parlamentu č. 59 (2007–2008) norské orgány uvedly, že režim bude přezkoumán na základě konečného rozhodnutí Kontrolního úřadu.

3 PŘIPOMÍNKY NORSKÝCH ORGÁNŮ

Norské orgány uvedly, že jedinými příjemci režimu pro alternativní zdroje vytápění jsou domácnosti, které nejsou podniky ve smyslu pravidel hospodářské soutěže EHP, a že opatření proto nelze považovat za státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

Norské orgány dále tvrdí, že režim není selektivní, jelikož výhoda udělena příjemci je odůvodněná povahou nebo vnitřní strukturou systému, jehož je součástí, nelze ji proto považovat za státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Norské orgány mimoto uvedly, že režim nenarušuje, ani nemůže narušit hospodářskou soutěž, jelikož kamna na dřevo a technologie, které jsou způsobilé pro podporu, nelze považovat za vzájemně nahraditelné výrobky, nepatří tudíž na stejný relevantní trh výrobků. Norské orgány se domnívají, že relevantním trhem je trh pro „technologie, které mohou nahradit elektrické vytápění a ve dne i v noci zajišťují stejnou míru pohodlí při vytápění jako elektrické vytápění, či (v odbornějším jazyce) systémy vytápění při základním zatížení“⁽¹⁾. Naopak kamna na dřevo lze podle norských orgánů považovat za doplňkový zdroj tepla používaný navíc k základnímu zdroji. Kamna na dřevo lze proto považovat za tzv. systémy vytápění při „špičkovém zatížení“.

Pokud by Kontrolní úřad zjistil, že režim představuje státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, norské orgány tvrdí, že režim lze odůvodnit podle čl. 61 odst. 2 písm. a) i odst. 3 písm. c) Dohody o EHP na základě jeho sociálních cílů a cílů v oblasti ochrany životního prostředí.

4 PŘIPOMÍNKY TŘETÍCH STRAN

Kontrolní úřad obdržel připomínky od dvou třetích stran: norského sdružení výrobců tepla (stěžovatele) a sdružení NOBIO.

4.1 PŘIPOMÍNKY STĚŽOVATELE

Stěžovatel se domnívá, že režim pro alternativní zdroje vytápění představuje protiprávní státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Tvrdí, že podporu pro domácnosti je nutno považovat za nepřímou výhodu pro výrobce a/nebo dovozce technologií vytápění, na něž se vztahuje daný režim. Podle informací poskytnutých stěžovatelem se po zavedení režimu zvýšil prodej kamen na pelety. Stěžovatel uvedl, že zavedení režimu podpory umožnilo výrobcům, dovozcům a maloobchodníkům kamen na pelety zvýšit prodej a zisky.

Stěžovatel dále uvádí, že opatření narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž, jelikož kamna na dřevo, která se podobají kamnům na pelety, nejsou do režimu zahrnuta.

⁽¹⁾ Dopis norského ministerstva ropného a energetického průmyslu ze dne 15. ledna 2007 (dokument č. 406849), s. 5.

Stěžovatel se rovněž domnívá, že režim podpory ve stávající podobě nelze odůvodnit na základě čl. 61 odst. 2 písm. a) ani odst. 3 písm. c) Dohody o EHP.

4.2 PŘIPOMÍNKY SDRUŽENÍ NOBIO

Sdružení NOBIO podpořilo názory norských orgánů a domnívalo se, že režim znamená pouze přímou finanční podporu pro domácnosti, nikoli podniky, a že tudíž režim nezahrnuje státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

Pokud by se Kontrolní úřad domníval, že režim představuje státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, sdružení NOBIO tvrdí, že režim lze odůvodnit na základě čl. 61 odst. 2 písm. a) i odst. 3 písm. c) Dohody o EHP, a to s ohledem na jeho příslušné sociální cíle a cíle v oblasti ochrany životního prostředí.

II. POSOUZENÍ

1 EXISTENCE STÁTNÍ PODPORY

Ustanovení čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP uvádí:

„Nestanoví-li tato dohoda jinak, jsou podpory poskytované v jakékoli formě členskými státy ES, státy ESVO nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby a pokud ovlivňují obchod mezi smluvními stranami, neslučitelné s fungováním této dohody.“

Aby bylo opatření považováno za státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, musí být splněny tyto čtyři kumulativní podmínky: opatření i) musí být poskytnuto státem nebo ze státních prostředků, ii) uděluje příjemcům hospodářskou výhodu; iii) narušuje nebo může narušit hospodářskou soutěž a iv) ovlivňuje obchod mezi smluvními stranami Dohody o EHP.

1.1 PŘÍTOMNOST STÁTNÍCH PROSTŘEDKŮ

Režim pro alternativní zdroje vytápění je financován norským státem prostřednictvím částek přidělených ze státního rozpočtu. Dotyčné opatření je tudíž provedeno státem ze státních prostředků.

1.2 ZVÝHODNĚNÍ URČITÝCH PODNIKŮ NEBO URČITÝCH ODVĚTVÍ VÝROBY

Aby opatření státu představovalo státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, musí rovněž udělovat podnikům hospodářskou výhodu a být selektivní v tom smyslu, že zvýhodňuje „určité podniky nebo určitá odvětví výroby“.

1.2.1 Udělení hospodářské výhody podnikům

První otázkou, kterou je nutno analyzovat, je proto otázka, zda dotyčný režim uděluje hospodářskou výhodu podnikům ⁽¹⁾.

Přímými příjemci dotací na základě režimu pro alternativní zdroje vytápění jsou domácnosti, které obecně nelze považovat za podniky ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Poskytnutí dotace jednotlivci nebo spotřebiteli však předem nevylučuje existenci podpory ⁽²⁾. I když prvními nebo přímými příjemci podpory na základě opatření nejsou podniky, může být podnikům nicméně udělena nepřímá výhoda. Znění čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP s odkazem na „podporu poskytnutou (...) v jakékoli formě“ zahrnuje přímou i nepřímou podporu, jak potvrzuje praxe Evropské komise ⁽³⁾ i judikatura ⁽⁴⁾ Evropského soudního dvora ⁽⁵⁾. Posouzení otázky, zda není podnikům poskytnuta nepřímá podpora, je tudíž nutno provést podle okolností jednotlivého případu.

Cílem režimu pro alternativní zdroje vytápění je podpora prodeje zvláštních technologií vytápění ⁽⁶⁾. V daném případě je proto nutno posoudit otázku, zda podniky působící v odvětví technologií, na něž se vztahuje daný režim, mají prospěch z nepřímé hospodářské výhody, která by mohla spadat do oblasti působnosti čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

Ustanovení čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP nerozlišuje na základě příčin či cílů státních opatření, ale vymezuje je v závislosti na jejich účincích ⁽⁷⁾. Otázkou proto je, zda má režim pro alternativní zdroje vytápění za následek poskytnutí nepřímé hospodářské výhody podnikům, které působí v odvětvích technologií vytápění, na něž se vztahuje daný režim.

Kontrolní úřad nesdílí názor norských orgánů, podle nichž existence nepřímé podpory závisí na tom, zda je základním a prvořadým cílem poskytnutí podpory podnikům, takže nepřímou podporu mohou představovat pouze režimy, které slouží k obcházení zákazu státní podpory.

V posuzovaném případě poskytuje dotace pro domácnosti určená na investice do zvláštních technologií vytápění

⁽¹⁾ Pro účely práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže jsou podniky vymezeny jako subjekty, které vykonávají hospodářskou činnost, bez ohledu na jejich právní postavení, viz například rozsudek ve věci C-41/90 *Höfner a Elser*, Sb. rozh. 1991, s. I-1979, bod 21.

⁽²⁾ Věc C-156/98 *Německo v. Komise*, Sb. rozh. 2000, s. I-6857.

⁽³⁾ Dále jen „Komise“.

⁽⁴⁾ Věc C-156/98 *Německo v. Komise*, Sb. rozh. 2000, s. I-6857; C-382/99 *Nizozemsko v. Komise*, Sb. rozh. 2002, s. I-5163; věc C-457/00 *Belgie v. Komise*, Sb. rozh. 2003, s. I-6931, bod 57; viz rovněž stanovisko generálního advokáta Jacobse ve věci C-457/00, bod 59.

⁽⁵⁾ Dále jen „ESD“.

⁽⁶⁾ Návrh Parlamentu č. 82 (2005–2006), s. 1.

⁽⁷⁾ Věc C-382/99 *Nizozemsko v. Komise*, bod 61; C-487/06 P, *British Aggregates Association v. Komise*, rozsudek ESD ze dne 22. prosince 2008, bod 87.

z alternativních obnovitelných zdrojů ekonomickou pobídku k nákupu těchto výrobků. Opatření vytváří pobídku pro spotřebitele, aby přešli z tradičního elektrického vytápění na alternativní systémy vytápění ⁽⁸⁾. Vyšší spotřebitelská poptávka může u těchto druhů technologií vést k vyšším ziskům, což poskytuje výhodu podnikům působícím v odvětví technologií, na něž se vztahuje daný režim, oproti ostatním podnikům ⁽⁹⁾.

Skutečnost, že si spotřebitelé mohou vybrat mezi technologiemi, na něž se vztahuje daný režim, neznamená, že byla odstraněna souvislost mezi přímou dotací, kterou stát poskytl spotřebitelům, a výhodou udělenou dotyčným podnikům ⁽¹⁰⁾.

Ačkoli výhoda má nepřímou povahu, režim pro alternativní zdroje vytápění byl vytvořen tak, že existuje přímá souvislost mezi poskytnutím podpory spotřebiteli a nákupem příslušné technologie. K získání dotace je nutno předložit společnosti Enova SF doklad o koupi jedné z technologií, na něž se vztahuje režim pro alternativní zdroje vytápění.

Na základě výše uvedených skutečností se Kontrolní úřad domnívá, že režim pro alternativní zdroje vytápění poskytuje nepřímou výhodu podnikům působícím v odvětví systémů vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů.

1.2.2 Kritérium selektivity

Další otázkou, kterou je nutno analyzovat, je to, zda je opatření selektivní, tj. zda zvýhodňuje „určité podniky nebo určitá odvětví výroby“.

Kontrolní úřad se domnívá, že režim pro alternativní zdroje vytápění je selektivní v tom, že (nepřímo) zvýhodňuje pouze podniky, které působí v odvětví dotčených technologií vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů (tj. kamna a kotle a napojené na systémy teplovodního vytápění a kontrolní systémy ke snížení spotřeby elektrické energie). Žádné jiné podniky, včetně podniků působících v odvětvích jiných technologií vytápění z obnovitelných zdrojů, nemohou mít prospěch z dotací vyplacených na základě režimu ⁽¹¹⁾.

Norské orgány se domnívají, že výhoda udělená v rámci režimu pro alternativní zdroje vytápění je odůvodněna povahou nebo vnitřní strukturou systému, jehož je součástí. Kontrolní úřad tento názor nesdílí.

⁽⁸⁾ Obdobné odůvodnění viz rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2007 C (2006) 6630 ve věci N 270/2006, bod 40.

⁽⁹⁾ Viz rozhodnutí Komise ze dne 26. dubna 2006 C (2006) 1519 ve věci N 142/2005, bod 3.1.

⁽¹⁰⁾ Viz rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2007 C (2006) 6630 ve věci N 270/2006, bod 43.

⁽¹¹⁾ Tamtéž, bod 46–47.

Podle ustálené judikatury ESD a Soudního dvora ESVO nejsou opatření, která udělují výhodu určitým příjemcům, selektivní, pokud je lze odůvodnit povahou a vnitřní strukturou systému, jehož jsou součástí⁽¹⁾. Aby bylo selektivní opatření odůvodněno logikou systému, musí existovat obecný systém, na nějž se vztahuje. Judikatura se mimoto zaměřuje na posouzení skutečnosti, zda je opatření odůvodněné povahou a logikou obecného systému, s ohledem na režimy, které v určité podobě představují odchylku od daní, poplatků či jiných podobných systémů obecnějšího uplatnění. Norské orgány nepředložily žádná tvrzení s ohledem na obecný systém, na nějž se vztahuje dané opatření podpory. Režim pro alternativní zdroje vytápění uděluje nepřímou výhodu určitým podnikům, které působí v odvětví technologií, na nějž se vztahuje daný režim. Na základě výše uvedených skutečností proto musí Kontrolní úřad vyvodit závěr, že opatření je selektivní ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

1.3 NARUŠENÍ HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE A OVLIVNĚNÍ OBCHODU MEZI SMLUVNÍMI STRANAMI

Aby opatření představovalo státní podporu, musí narušovat nebo může narušit hospodářskou soutěž a ovlivnit obchod mezi smluvními stranami Dohody o EHP.

Kontrolní úřad nemusí zjistit, zda má podpora skutečný vliv na obchod mezi členskými státy EHP a zda je skutečně narušena hospodářská soutěž, nýbrž musí pouze ověřit, zda podpora může ovlivnit tento obchod a narušit hospodářskou soutěž⁽²⁾. K narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu může vést poskytnutí jakékoli podpory podnikem, který vykonává činnost na trhu EHP⁽³⁾.

Režim pro alternativní zdroje vytápění (nepřímou) uděluje výhodu podnikům, které působí v odvětví technologií vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů. Podpora spotřebitelské poptávky po dotčených technologiích je podstatnou složkou režimu pro alternativní zdroje vytápění.

Podle údajů, které má Kontrolní úřad k dispozici, se například prodej jedné z technologií, na nějž se vztahuje daný režim, kamen na pelety, po zavedení režimu v Norsku zvýšil a poté ustálil. Pro porovnání, v případě prodeje kamen na dřevo, což je technologie, na niž se daný režim nevztahuje, nedošlo v témže období k obdobnému kladnému vývoji.

Z těchto důvodů lze vyvodit závěr, že podpora může narušit hospodářskou soutěž.

⁽¹⁾ Věc C-143/99 *Adria-Wien pipeline GmbH a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke GmbH*, Sb. rozh. 2001, s. I-8365, bod 42 a rozsudek Soudního dvora ESVO ve spojených věcech E-5/04, E-6/04 a E-7/04 *Fesil a Finnjord a ostatní v. Kontrolní úřad ESVO*, Sb. rozh. Soudního dvora ESVO 2005, s. 117, bod 77.

⁽²⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ESVO ve spojených věcech E-5/04, E-6/04 a E-7/04 *Fesil a Finnjord a ostatní v. Kontrolní úřad ESVO*, Sb. rozh. Soudního dvora ESVO 2005, s. 117, bod 93, věc C-372/97 *Itálie v. Komise*, Sb. rozh. 2004, s. I-3679, bod 44 a věc C-66/02 *Itálie v. Komise*, Sb. rozh. 2005, s. I-10901, bod 112.

⁽³⁾ Spojené věci T-92/00 a T-103/00 *Diputación Foral de Álava a ostatní v. Komise*, Sb. rozh. 2002, s. II-1385, bod 72.

Co se týká podmínky související s ovlivněním obchodu, pokud státní podpora posiluje postavení jednoho podniku vzhledem k jiným konkurenčním podnikům v obchodě uvnitř EHP, musí být tento obchod považován za ovlivněný podporou⁽⁴⁾.

Podniky, které jsou činné v odvětví technologií vytápění, působí na evropském trhu, režim pro alternativní zdroje vytápění tudíž ovlivňuje obchod mezi smluvními stranami ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

Je proto nutno vyvodit závěr, že podpora může narušit hospodářskou soutěž a ovlivnit obchod mezi smluvními stranami Dohody o EHP.

1.4 ZÁVĚR

Kontrolní úřad usuzuje, že norský režim pro alternativní zdroje vytápění představuje státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP.

2 PROCESNÍ POŽADAVKY

Ustanovení čl. 1 odst. 3 části I protokolu 3 stanoví, že „Kontrolní úřad ESVO bude včas informován o všech plánech ohledně poskytnutí nebo změny podpor, aby mohl podat své vyjádření (...). Dotčené státy neprovedou navrhovaná opatření, dokud nebude v tomto řízení přijato konečné rozhodnutí.“

Norské orgány neoznámily Kontrolnímu úřadu režim pro alternativní zdroje vytápění před jeho zavedením. Kontrolní úřad proto dospěl k závěru, že norské orgány nesplnily své povinnosti podle čl. 1 odst. 3 části I protokolu 3.

3 SLUČITELNOST PODPORY

Norské orgány tvrdí, že podporu lze odůvodnit podle čl. 61 odst. 2 písm. a) nebo podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP ve spojení s pokyny Kontrolního úřadu k podpoře na ochranu životního prostředí.

3.1 SLUČITELNOST PODLE ČL. 61 ODS. 2 PÍSM. A) DOHODY O EHP

Podle čl. 61 odst. 2 písm. a) Dohody o EHP jsou podpory „sociální povahy“ slučitelné s fungováním Dohody, jsou-li „poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace na základě původu výrobků“.

⁽⁴⁾ Věc E-6/98 *Norská vláda v. Kontrolní úřad ESVO*, Sb. rozh. Soudního dvora ESVO 1999, s. 74, bod 58, a věc 730/79 *Philip Morris v. Komise*, Sb. rozh. 1980, s. I-2671, bod 11. Viz rovněž věc C-75/97 *Belgie v. Komise*, Sb. rozh. 1999, s. I-3671, bod 47 a věc T-217/02 *Ter Lembeek v. Komise*, Sb. rozh. 2006, s. II-4483, bod 181.

Kontrolní úřad podotýká, že výjimky ze zákazu státní podpory je nutno vykládat přísně. Norský režim pro alternativní zdroje vytápění je zaměřen na všechny norské domácnosti. Podle názoru Kontrolního úřadu je nutné, aby měl režim sociální povahu v tom smyslu, že musí přinést prospěch znevýhodněné části obyvatelstva, aby jej bylo možno považovat za slučitelný podle čl. 61 odst. 2 písm. a) Dohody o EHP⁽¹⁾. Jelikož opatření je dostupné pro všechny domácnosti podle zásady „kdo dřív přijde, je dřív na řadě“, nelze mít za to, že režim má sociální povahu ve smyslu čl. 61 odst. 2 písm. a) Dohody o EHP.

3.2 SLUČITELNOST PODLE ČL. 61 ODS. 3 PÍSM. C) DOHODY O EHP

Podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP lze podpory prohlásit za slučitelné s fungováním Dohody o EHP, jestliže „usnadňují rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem“.

3.2.1 Pokyny k podpoře na ochranu životního prostředí

Kontrolní úřad vydal pokyny, které stanoví kritéria, jež bude používat při posuzování otázky, zda lze opatření státní podpory, která mají chránit životní prostředí, považovat za slučitelná s fungováním Dohody o EHP podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP. Režim pro alternativní zdroje vytápění byl zřízen v roce 2006. V té době byly platné pokyny Kontrolního úřadu k podpoře na ochranu životního prostředí, které byly naposledy revidovány dne 23. května 2001⁽²⁾. Kontrolní úřad přijal dne 16. července 2008 nové pokyny k podpoře na ochranu životního prostředí⁽³⁾, které jsou použitelné od tohoto dne. Režim, který zahrnuje různá období, musí být proto posouzen na základě obou souborů pokynů v souladu se zásadami stanovenými v bodě 74 pokynů z roku 2001 a bodě 205 pokynů z roku 2008.

Na případ, v němž mají někteří výrobci, dovozci a/nebo prodejci určitých technologií vytápění určených pro domácnosti prospěch z nepřímé podpory, se však nevztahují pokyny z roku 2001 ani pokyny z roku 2008.

3.2.2 Slučitelnost podpory přímo podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP

Jelikož pokyny z roku 2001 ani pokyny z roku 2008 nejsou přímo použitelné na norský režim pro alternativní zdroje vytápění, Kontrolní úřad posoudí slučitelnost režimu přímo podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP⁽⁴⁾. Výjimky ve smyslu čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP je nutno vykládat úzce⁽⁵⁾ a je možno je povolit pouze v případech, pokud lze zjistit, že

podpora přispěje k dosažení cíle společného zájmu, jenž by nebylo možno zajistit za běžných tržních podmínek. Tzv. „zásadu vyrovnávacího odůvodnění“ schválil ESD v rozsudku ve věci *Philip Morris*⁽⁶⁾.

Posouzení slučitelnosti státní podpory v zásadě znamená uvážení negativních účinků podpory na hospodářskou soutěž a příznivých účinků z hlediska společného zájmu⁽⁷⁾. Aby bylo možno režim státní podpory prohlásit za slučitelný podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP, musí:

- být zaměřen na dobře vymezený cíl společného zájmu,
- být dobře konstruován tak, aby zajistil splnění cíle společného zájmu, a v tomto ohledu je vhodným nástrojem, má motivační účinek a je přiměřený,
- nenarušuje hospodářskou soutěž a neovlivňuje obchod v EHP v míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem⁽⁸⁾.

Kontrolní úřad musí posoudit, zda je cíl, který opatření sleduje, nezbytný, v souladu s cíli společného zájmu, a pokud ano, zda se jedná o způsob dosažení tohoto cíle, který nejméně narušuje hospodářskou soutěž.

Dobře vymezený cíl společného zájmu

Režim pro alternativní zdroje vytápění sleduje cíl v oblasti ochrany životního prostředí tím, že motivuje spotřebitele, aby investovali do technologií šetrnějších k životnímu prostředí, jejichž rozšíření na norském trhu je omezené. Norské orgány tvrdí, že větší rozšíření alternativních technologií vytápění, na něž se vztahuje daný režim, sníží spotřebu elektrické energie v norských domácnostech. Snížení množství elektrické energie použité k vytápění domácností a podpora používání alternativních systémů vytápění, které jsou založeny na obnovitelných zdrojích energie, lze považovat za cíl v oblasti ochrany životního prostředí.

V 9. bodě odůvodnění preambule k Dohodě EHP je stanoven společný cíl spočívající v zachování, ochraně a zlepšování kvality životního prostředí a zajištění uvažlivého a racionálního využívání přírodních zdrojů na základě zásady udržitelného rozvoje. Podle názoru Kontrolního úřadu je režim podpory, jehož cílem je přesun spotřeby energie směrem k obnovitelným zdrojům, v souladu s cíli společného zájmu.

⁽¹⁾ Viz například pokyny k použití článků 92 a 93 Smlouvy o ES a článku 61 Dohody o EHP na státní podpory v letecké dopravě, Úř. věst. C 350, 10.12.1994, s. 7, oddíl III.3.

⁽²⁾ Dále jen „pokyny z roku 2001“.

⁽³⁾ Dále jen „pokyny z roku 2008“.

⁽⁴⁾ Viz věc T-288/97, *Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia v. Komise*, Sb. rozh. 2001, s. II-1169, bod 72.

⁽⁵⁾ Věc C-301/96 *Německo v. Komise*, Sb. rozh. 2003, s. I-9919, body 66 a 105.

⁽⁶⁾ Věc 730/79 *Philip Morris v. Komise*, Sb. rozh. 1980, s. I-2671.

⁽⁷⁾ Viz akční plán Komise pro státní podpory ze dne 7. června 2005, KOM (2005) 107, bod 11.

⁽⁸⁾ Viz rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2007 C (2006) 6630 ve věci N 270/2006, bod 67.

Dobře zkonstruovaný režim

Kritéria pro zařazení určité technologie do režimu jsou stanovena na základě toho, zda je tato technologie vhodná k nahrazení elektrického vytápění. Norské orgány objasnily, že se režim vztahuje pouze na technologie, které lze považovat za tzv. „systémy vytápění při základním zatížení“. Podle norských orgánů jsou „systémy vytápění při základním zatížení“ „technologie, které mohou nahradit elektrické vytápění a ve dne i v noci zajišťují stejnou míru pohodlí při vytápění jako elektrické vytápění“⁽¹⁾.

Norské orgány objasnily, že technologie vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů, na něž se vztahuje daný režim, mají tři společné znaky: jejich rozšíření na norském trhu musí být omezené, jsou schopny nahradit elektrické vytápění a vyžadují minimální zásah ze strany uživatele. Kontrolní úřad podotýká, že ne všechny technologie, na něž se vztahuje režim pro alternativní zdroje vytápění, jsou vhodné k úplnému nahrazení elektrického vytápění⁽²⁾. Norské orgány však uvedly, že technologie, na něž se vztahuje daný režim, jsou vhodnější k trvalému snižování množství elektrické energie spotřebované při vytápění běžné domácnosti.

Zdá se, že udělení dotací, které jsou určeny na podporu přesunu poptávky od elektrického vytápění směrem k systémům vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů v domácnostech, spotřebitelům je vhodným nástrojem k přímému ovlivnění chování spotřebitelů. Bez podpory poskytnuté státem na základě režimu pro alternativní zdroje vytápění by ve stejné době pravděpodobně nedošlo ke změně spotřebitelské poptávky směrem k technologiím vytápění z obnovitelných zdrojů.

Pokud určitá opatření, která jsou šetrnější k životnímu prostředí, nejsou prakticky zavedena, lze státní podporu považovat v zásadě za slučitelnou⁽³⁾. Režim pro alternativní zdroje vytápění má spotřebitelům poskytnout pobídku k investicím do technologií šetrnějších k životnímu prostředí, které mohou snížit spotřebu elektrické energie a které jsou na norském trhu rozšířeny v omezeném rozsahu, pokud jde o vytápění domácností.

Kontrolní úřad se mimoto domnívá, že výše podpory je omezena na nezbytné minimum, které je zapotřebí k tomu,

⁽¹⁾ Dopis norského ministerstva ropného a energetického průmyslu ze dne 15. ledna 2007 (dokument č. 406849), s. 5.

⁽²⁾ Podle příručky společnosti Enova SF pro kupce kolektorů pro solární vytápění napojených na systémy teplovodního vytápění (technologie, na niž se vztahuje režim) jsou tyto systémy například schopny pokrýt až 50 % celkových požadavků domácností na vytápění. Pokud mají k dispozici dostatečné množství sluneční energie, mohou kolektory pro solární vytápění fungovat nepřetržitě bez pravidelného dozoru a při provozu poskytují spotřebiteli pohodlný, ačkoli částečný zdroj alternativního vytápění. Příručka pro kupce je k dispozici na internetových stránkách společnosti Enova SF na adrese: <http://www.minenergi.no/sitepageview.aspx?sitePageID=1083>.

⁽³⁾ Pokyny z roku 2001 i pokyny z roku 2008 se zabývají podporou pro obnovitelné zdroje energie, kdy podpora představuje formu náhrady za hospodářskou nevýhodu, s níž se potýkají obnovitelné zdroje energie v soutěži se zdroji energie, které jsou méně šetrné k životnímu prostředí, viz body 49–59 v pokynech z roku 2001 a body 48–50 v pokynech z roku 2008.

aby byli spotřebitelé motivováni k přechodu ze systémů elektrického vytápění na vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů, na něž se vztahuje daný režim. Režim pro alternativní zdroje vytápění zahrnuje vrácení až 20 % doložených způsobilých nákladů, přičemž maximální částka činí podle druhu technologie 4 000 NOK nebo 10 000 NOK. Maximální částka poskytnutá na pořízení alternativní technologie vytápění je přiměřená nákladům na příslušnou technologii.

Z těchto důvodů se Kontrolní úřad domnívá, že režim je dobře konstruován, aby zajistil splnění společného cíle v oblasti ochrany životního prostředí.

Nedochází k narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu v EHP v míře, která by byla v rozporu se společným zájmem

Závěrem je nutno posoudit, zda je možnost narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu v Evropském hospodářském prostoru v rozporu se společným zájmem.

Dotace jsou vypláceny přímo spotřebitelům, kteří si mohou libovolně vybrat mezi výrobky, jež splňují objektivní kritéria režimu, a to nezávisle na podniku, který alternativní technologii vytápění nabízí. Režim tudíž zamezuje zbytečnému narušení hospodářské soutěže a ovlivnění obchodu v EHP v odvětví technologií, na něž se vztahuje.

Stěžovatel tvrdí, že režim narušuje hospodářskou soutěž, jelikož zahrnuje kamna na pelety, nikoli však kamna na dřevo. Podle stěžovatele představují kamna na dřevo technologii, která se velmi podobá kamnům na pelety, měla by být tudíž zahrnuta do režimu. Norské orgány naopak tvrdí, že kamna na dřevo nespĺňují objektivní kritéria stanovená v rámci režimu pro alternativní zdroje vytápění. Kontrolní úřad zastává názor, že ačkoli stěžovatel může mít pravdu, když poukazuje na konkurenční vztah mezi kamny na dřevo a všemi či přinejmenším některými z technologií, na něž se vztahuje daný režim podpory, zdá se, že kamna na dřevo nespĺňují požadavky, aby byly způsobilé pro udělení dotací na základě režimu. V tomto ohledu nevznáší Kontrolní úřad žádné námitky vůči objektivním kritériím režimu a hodnocení norských orgánů, které technologie vytápění jsou vhodnější ke splnění cílů v oblasti životního prostředí sledovaných tímto režimem. Režim pro alternativní zdroje vytápění je založen na třech objektivních kritériích způsobilosti (tj. omezené rozšíření na trhu, schopnost nahradit elektrickou energii jako hlavní zdroj vytápění a minimální zásah ze strany uživatele), přičemž se zdá, že kamna na dřevo nespĺňují všechna či přinejmenším některá z těchto kritérií. Kontrolní úřad mimoto potvrzuje, že kamna na dřevo představují technologii, která je v Norsku obecně rozšířená. Kontrolní úřad se tudíž domnívá, že kritéria způsobilosti v rámci režimu podpory jsou objektivně odůvodněná a že režim neporušuje ostatní ustanovení Dohody o EHP, včetně pravidel týkajících se zákazu diskriminace z důvodu státní příslušnosti nebo rovného zacházení. Kontrolní úřad se mimoto domnívá, že norské orgány dále omezily negativní účinky na hospodářskou soutěž tím, že stanovily poměrně nízkou míru podpory. Kontrolní úřad tudíž

zastává názor, že možné narušení hospodářské soutěže ve vztahu ke kamnům na dřevo a případně jiným konkurenčním technologiím není v rozporu se společným zájmem a jeví se jako odůvodnitelné na základě výše uvedeného ověření vyváženosti.

Z těchto důvodů Kontrolní úřad usuzuje, že režim je zaměřen na dobře vymezený cíl společného zájmu; je dobře konstruován tak, aby zajistil splnění cíle společného zájmu, a v tomto ohledu je vhodným nástrojem, má motivační účinek a je přiměřený; nenarušuje hospodářskou soutěž a neovlivňuje obchod v EHP v míře, která by byla v rozporu se společným zájmem. Kontrolní úřad se tudíž domnívá, že režim je odůvodněný podle čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP.

4 ZÁVĚR

Na základě výše uvedených úvah Kontrolní úřad vyvozuje závěr, že norský režim, který podporuje vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů a opatření na úspory energie v domácnostech, představuje státní podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP, která je slučitelná s čl. 61 odst. 3 písm. c) Dohody o EHP.

Norským orgánům se připomíná povinnost vyplývající z článku 21 části II protokolu 3 ve spojení s článkem 6 rozhodnutí č. 195/04/KOL, a to předkládat výroční zprávy o provádění režimu.

Norským orgánům se připomíná rovněž povinnost oznámit Kontrolnímu úřadu všechny plány ohledně změny tohoto režimu,

PŘIJAL TOTO ROZHODNUTÍ:

Článek 1

Norský režim, který podporuje vytápění z alternativních obnovitelných zdrojů a opatření na úspory energie v domácnostech, představuje podporu ve smyslu čl. 61 odst. 1 Dohody o EHP. Režim podpory je slučitelný s fungováním Dohody o EHP na základě čl. 61 odst. 3 písm. c) této dohody.

Článek 2

Toto rozhodnutí je určeno Norskému království.

Článek 3

Pouze anglické znění je závazné.

V Bruselu dne 15. července 2009.

Za Kontrolní úřad ESVO

Per SANDERUD
předseda

Kristján A. STEFÁNSSON
člen kolegia